

werd teruggewezen; toen deze regering het edelste geschenk werd aangeboden dat een mens en een gemeenschap te vergeven hebben, namelijk zichzelf en dan uit de volheid van het hart – en zij de ogen miste om ook maar te zien.’

Aldus *De Locomotief* op 5 mei.¹

Twee dagen later, op 7 mei, hield Welter voor de Nirom een afscheids-toespraak.² Nadat hij eerst de geest die hij in Indië ontwaard meende te hebben, geprezen had (‘tientallen miljoenen onderdanen van Hare Majesteit zijn één in de wil tot bevrijding van het moederland’³), preludeerde hij op de ‘positieve’ conclusie welke in zijn beraad met van Starckenborgh was komen vast te staan: hij gaf uitdrukking aan zijn ‘stellige overtuiging’ dat ‘in de staatkundige bouw van het koninkrijk na de oorlog uiting zal moeten worden gegeven aan de veranderde positie welke Indië in en door de oorlog heeft gekregen’ – hij sprak voorts van ‘nieuwe staatkundige vormen’ en van ‘een gewijzigde staatkundige verhouding’.

In Indië wekten deze uitlatingen opnieuw teleurstelling bij de inheemse pers – in Londen wekten zij de hevige verontwaardiging op van de koningin die al ontsticht was geweest toen zij vernomen had dat het kabinet, zonder overleg met haar, had goedgekeurd dat van Starckenborgh op 16 juni mededeling zou doen van de naoorlogse rijksconferentie (zij vond, zei Gerbrandy in de ministerraad, dat beleid ‘onvoorzichtig’⁴) en nu moest constateren dat Welter als minister mededelingen had gedaan die men, als zij al gedaan moesten worden, van háár als eerste diende te vernemen.⁵ Het was haar voornemen, in de radiotoespraak die zij op 10 mei ’41, de herdenkingsdag van de Duitse invasie, zou houden, bekend te maken dat ook de bevolking van de overzeese gebiedsdelen na de oorlog haar wensen aan haar zou kunnen voorleggen. Was zulk een

¹ *Persoverzicht*, 1941, p. 336. ² Tekst: *Radio Oranje*, 8 mei 1941. ³ Hoezeer Welter (een man van wie Kerstens ruim een jaar eerder tegen een Nederlands bezoeker had gezegd, ‘dat als de lucht niet blauw is, deze door hem blauw geverfd wordt’ (van Lidth: ‘Dagboek’, 12 april 1940)) in wensvoorstellingen leefde, blijkt ook uit het rapport dat hij na terugkeer naar Londen aan de koningin voorlegde (tekst in van der Wal: *Volksraad*, dl. II, p. 620–35). ‘Het is verbluffend te ontwaren’, schreef hij daarin, ‘hoezeer in de overzeese gebiedsdelen’ (Welter had na Indië de West bezocht) ‘allen, mannen en vrouwen, zich bewust zijn van hun plaats en verantwoordelijkheid in het nationale geheel, onder de leiding van Uwe Majesteit. In waarheid kan worden getuigd dat het denkend deel der ingezetenen van het Koninkrijk Overzee doordrongen is van de imperiale gedachte . . . De gehele maatschappij beseft . . . haar plichten jegens de Staat in zijn geheel.’ ⁴ Ministerraad: Notulen, 8 mei 1941. ⁵ Zij wenste dat Gerbrandy Welter onmiddellijk uit het kabinet zou zetten; dat werd door Gerbrandy geweigerd.